

FOLKEKIRKENS
UDDANNELSES- OG VIDENSCENTER

Kursusprogram

Indholdsfortegnelse:

Praktiske oplysninger	2
Kronologisk kursusoversigt	3
Tematisk kursusoversigt	5
Kurser	7

PRAKTISKE OPLYSNINGER

For at tilmelde sig et kursus skal man logge på med brugernavn og password. Alle nuværende præster (i kirkeministeriets database) har fået det tilsendt på mail og skal ikke oprette sig som ny bruger. Har man glemt sit brugernavn og password, kan man få det genfremsendt ved at klikke på "har du ikke brugernavn og password".

Når man er logget på kan man udover at tilmelde sig kurser, se hvilke kurser man allerede er tilmeldt og hente kursusmateriale (deltagerlister, program, praktiske oplysninger og læsestof etc.).

Generelle praktiske oplysninger om FUV, Løgumkloster ansøgning, ophold m.m. kan læses på hjemmesiden under menupunktet "Om TPC".

Alle kurser annonceres med et underforstået "ret til ændringer forbeholdes". Man kan holde sig orienteret på centrets hjemmeside, hvor det samlede program løbende opdateres i tilfælde af evt. ændringer eller tilføjelser til de enkelte kursusprogrammer.

Bemærk! Nye kursusrækker annonceres så vidt muligt med fastlagte terminer for alle de efterfølgende kurser. Med mindre andet oplyses ved det enkelte kursus skal der kun søges i forbindelse med kursusrækkens første kursus. Ved optagelse underrettes provsti og stift om alle kursusrækkens terminer.

Adressen er www.tpcloegumkloster.dk

KRONOLOGISK KURSUSOVERSIGT

AUGUST 2015

17 - 26	50/15	Homiletik master	7
17 - 24	51/15	Franz Kafka: Liv og værk	8
24 - 28	52/15	Indledende konfirmationsforberedelse, 1	9

SEPTEMBER

07 - 17	58/15	Studietur til Cambodia. Konfirmandaktion	10
07 - 11	59/15	Folkekirkens lokale møde med muslimer og Islam, 2	11
09 - 11	60/15	Opfølgingskursus i ledelse	12
14 - 16	60a/15	Gudstjeneste i tiden	13
14 - 18	63/15	Den johannæiske tradition i lyset af Frederik Helvegs teologi	14
28 - 02	65/15	Kirken på landet	15
28 - 02	66/15	Sorggruppeledelse	16

OKTOBER

05 - 09	70/15	De europæiske reformationer	17
05 - 09	71/15	Forsoningslæren og konfirmationsforberedelsen	18
07 - 06	72/15	Stiftskursus 2015 Introduktion til ADHD og en pædagogisk tilgang inspireret af - De Utrolige år	19
19 - 23	72/15	Niklas Luhmann og sjælesorgen	20
26 - 30	75/15	Menighedsudvikling, 1	21
26 - 30	76/15	Tidlig kristen billeddannelse	22

NOVEMBER

02 - 06	77/15	Voksenundervisning	23
02 - 06	79/15	De gudstjenstlige GT tekster	24
03	67a/15	Studiedag for præster indenfor psykiatrien	25
09 - 13	80/15	Grundkursus i sjælesorg for sognepræster XVI, 1	26
09 - 13	81/15	Arven fra Irenæus og Tertullian: To spor i den vestlige kirke	27
09 - 13	82/15	Hører de, hvad du siger. Levende kommunikation i gudstjenesten	28
23 - 27	86/15	Kasualier	29

JANUAR 2016

04 - 08	02/16	Gudstjenesteliv - kursus for præster og organister	30
04 - 15	03/16	Religionsteologi - fleksibel master	31
08 - 09	04/16	Reformations stiftsudvalgene	32
11 - 15	05/16	Luther som praktisk teolog	33
18 - 22	07/16	Lukasevangeliet	34
25 - 29	08/16	Grundkursus i sorggruppeledelse	35

	25 - 29	09/16	Åndelig dannelse - formatio spiritualis	36
FEBRUAR				
	01 - 05	10/16	Thomas Mann	37
	01 - 05	11/16	Folkekirkens lokale møde med muslimer og Islam, 3	38
MARTS				
	07 - 11	17/16	Frihed som tema i konfirmandundervisningen	39
	11 - 12	20/16	Dansk-tysk præstestævne	40
	30 - 01	22/16	Konference: Kirken på landet	41
APRIL				
	04 - 08	23/16	Grunduddannelse i undervisning af udviklingshæmmede og opmærksomhedsforstyrrede	42
	04 - 08	24/16	Embedsteologi	43
	11 - 15	25/16	Dostojevskij	44
	11 - 15	26/16	Grundkursus i sjælesorg for institutionspræster XII, 1	45
	11 - 20	27/16	Kreativ prædikenforberedelse	46
MAJ				
	02 - 04	29/16	Præster i sundhedsvæsenet	47
	09 - 13	31/16	Hjertets teologi	48
	09 - 13	32/16	Krimien og teologien	49
	23 - 27	35/16	Særgudstjenester i kirke- og kalenderår. Hvorfor og hvordan	50
	23 - 27	36/16	Ny kirkekunst - Fyn og Sjælland	51
JUNI				
	07 - 10	41/16	Nordisk vejlederkonference	52

TEMATISK KURSUSOVERSIGT

ALMEN TEOLOGI

Franz Kafka: Liv og værk	8
Folkekirkens lokale møde med muslimer og Islam, 2	11
Den johannæiske tradition i lyset af Frederik Helvegs teologi	14
Kirken på landet	15
De europæiske reformationer	17
Niklas Luhmann og sjælesorgen	20
Tidlig kristen billeddannelse	22
De gudstjenstlige GT tekster	24
Arven fra Irenæus og Tertullian: To spor i den vestlige kirke	27
Religionsteologi - fleksibel master	31
Reformations stiftsudvalgene	32
Luther som praktisk teolog	33
Lukasevangeliet	34
Thomas Mann	37
Folkekirkens lokale møde med muslimer og Islam, 3	38
Dansk-tysk præstestævne	40
Konference: Kirken på landet	41
Embedsteologi	43
Dostojevskij	44
Hjertets teologi	48
Krimien og teologien	49
Ny kirkekunst - Fyn og Sjælland	51

RELIGIONSPÆDAGOGIK

Indledende konfirmationsforberedelse, 1	9
Studietur til Cambodia. Konfirmandaktion	10
Forsoningslæren og konfirmationsforberedelsen	18
Introduktion til ADHD og en pædagogisk tilgang inspireret af - De Utrolige år	19
Voksenundervisning	23
Frihed som tema i konfirmandundervisningen	39
Grunduddannelse i undervisning af udviklingshæmmede og opmærksomhedsforstyrrede, 1	42

SJÆLESORG

Sorggruppeledelse	16
Studiedag for præster indenfor psykiatrien	25
Grundkursus i sjælesorg for sognepræster XVI, 1	26
Grundkursus i sorggruppeledelse	35
Grundkursus i sjælesorg for institutionspræster XII, 1	45
Præster i sundhedsvæsenet	47
Nordisk vejlederkonference	52

PRAKTISK TEOLOGI I ØVRIGT

Homiletik master	7
Opfølgingskursus i ledelse	12
Gudstjeneste i tiden	13
Menighedsudvikling, 1	21
Hører de, hvad du siger. Levende kommunikation i gudstjenesten	28
Kasualier	29
Gudstjenesteliv - kursus for præster og organister	30
Åndelig dannelse - formatio spiritualis	36
Kreativ prædikenforberedelse	46
Særgudstjenester i kirke- og kalenderår. Hvorfor og hvordan	50

SORGGRUPPER I FOLKEKIRKEN

KURSUS 50/15

Homiletik master

17. august - 26. august 2015

Ved: *Professor (mso) Marlene Ringgard Lorensen*

Ansøgningsfrist: 18. maj 2015

Deltagere: Præster, der har været indskrevet på masterforløb på KU

Kort beskrivelse af kurset:

Detaljeret program udsendes til deltagerne.

KURSUS 51/15

Franz Kafka: Liv og værk

17. august - 24. august 2015

Ved: Lektor Benny Grey Schuster**Ansøgningsfrist:** 26. maj 2015**Pris:** Ca. pris for transport og forsikring 2.100 kr.**Deltagere:** Præster**Sted:** Kurset foregår i Prag**Kort beskrivelse af kurset:**

Introduktion til Kafkas liv og forfatterskab, såvel romanværket som fortællingerne.

Kursets formål og indhold:

Interessen i Kafkas forfatterskab går givetvis i bølger, og navnlig synes de herskende opfattelser af forfatterskabet at veksle. De direkte religiøse (og endda kristelige) tolkninger, som især efterkrigstiden anså for nærliggende, er nutidens litteratur langt mere tilbageholdende med. Dog kan man plausibelt hævde, at Kafka altid er relevant at beskæftige sig med for teologer og præster, om ikke andet fordi han så intenst og dybdeborende beskæftiger sig med eksistentielle temaer, der tangerer og overlapper såvel Bibelen som teologien.

Formålet med dette kursus er ikke at lancere en ensidig eller entydig forståelse af Kafka; men til gengæld er det ambitionen at give både nye og mangeårige læsere lejlighed til (igen) at fordybe sig såvel i de to berømteste af hans romaner samt de forskellige former for kortprosa, som Kafka var en mester i.

Kurset er henlagt til Prag og vil være formet som et regulært studiekursus med forelæsninger, studietid og tekstgennemgang; dog vil der også blive afsat tid (især henover weekenden) til i fællesskab at gå på opdagelse i den by, som er blevet uløseligt forbundet med forfatteren.

Som altid i forbindelse med FUVs rejsekurser er kost, logi og undervisning gratis for præster, men deltagerne skal selv betale for den del af rejseomkostningerne, der strækker sig fra afrejsepunktet i Danmark (Kastrup) til opholdsstedet. Der rejses på gruppebillet uden muligheder for individuelle ordninger. Bemærk at kurset strækker sig fra mandag til mandag.

Af programmet:

Benny Grey Schuster: 1. Kafkask byvandring ~ 2. Introduktion til Kafkas biografi ~ 3. Introduktion til Kafkas værk ~ Lektor, ph.d. Moritz Schramm, Inst. f. Kulturvidenskaber, SDU: 1. Kampen om selvstændighed. Kafkas fortællinger fra 1912-14 ("Dommen", "Forvandlingen" m.fl.) ~ 2. Tekstgennemgang: "Dommen" ~ 3. Mus, hunde og sultekunstnere. Kafkas kunstnerfortællinger fra 1920'erne ("En sultekunstner", "Josefine" m.fl.) ~ 4. Tekstgennemgang: Kafkas kortprosa (uddrag fra ungdomsværket "Betragtning") ~ Professor, ph.d. Isak Winkel Holm, Inst. f. Kunst og Kulturvidenskab, KU: 1. "Processen": Josef K. og Moses som lovgivere ~ 2. Tekstgennemgang: "Foran loven" ~ 3. "Slottet": Torneroseslottet hos Franz Kafka og Søren Kierkegaard ~ 4. Tekstgennemgang: K. og Fridas møde i krostuen. Der indgår et besøg på Kafka-museet.

KURSUS 52/15

Indledende konfirmationsforberedelse, 1

24. august - 28. august 2015

Næste kurser:

18. januar - 20. januar 2016

Ved: *Lektor, ph.d. Leise Christensen*

Ansøgningsfrist: 26. maj 2015

Pris: For andre end præster 4.440 kr.

Deltagere: Præster, sognemedhjælpere og andre undervisere i den kirkelige undervisning

Kursets formål og indhold:

Står du for at skulle i gang med minikonfirmandundervisningen i dit sogn, eller trænger du til nye vinkler på den allerede eksisterende undervisning, er dette kurset for dig.

Der vil i ugens løb være både teoretiske og praktiske forløb, hvor øvelser og workshops indgår. Endvidere vil der være forslag til, hvordan man tilrettelægger en undervisningsplan for minikonfirmander, og der vil være mulighed for selv at tilrettelægge et forløb, der kan bruges i den kommende sæsons undervisning af minikonfirmander.

Af programmet:

Bibliotekar Helle D. Kjeldsen: Gennemgang af FUVs resurser og biblioteker ~ Leise Christensen: 1. Introduktion til undervisningsmaterialer og tilrettelæggelse af undervisningsforløb: Hvad er nødvendigt? Vi ser også på den anordning, som vi arbejder under: Hvad siger den, og hvilke konsekvenser har det for tilrettelæggelsen af et forløb? ~ 2. Introduktion til læringsstile og deres anvendelse i kirkens undervisning af minikonfirmander ~ 3. Samarbejdende læringsformer i minikonfirmandundervisningen ~ Fortæller Dorte Futtrup: At fortælle for minikonfirmander ~ Workshop ~ Leder af Konfirmandcentret Finn Andsbjerg Larsen: Oplevelsespædagogik og minikonfirmander ~ Sognepræst Marie Baastrup Jørgensen: At få kroppen med i sin undervisning. Leg og læring.

KURSUS 58/15

Studietur til Cambodia. Konfirmandaktion

7. september - 17. september 2015

Ved: *Lektor, ph.d. Leise Christensen*

Ansøgningsfrist: 8. juni 2015

Deltagere: Præster

Kort beskrivelse af kurset:

Som altid i forbindelse med FUVs rejsekurser er kost, logi og undervisning gratis for præster, men deltagerne skal selv betale for den del af rejseomkostningerne, der strækker sig fra afrejsepunktet i Danmark (Kastrup) til opholdsstedet. Der rejses på gruppebillet uden muligheder for individuelle ordninger.

Udgiften til rejseomkostninger foreligger på nuværende tidspunkt endnu ikke.

Detaljeret program udsendes til deltagerne.

KURSUS 59/15

Folkekirkens lokale møde med muslimer og Islam, 2

7. september - 11. september 2015

Ved: *Netværkskonsulent Jarl Ørskov Christensen*

Ansøgningsfrist: 7. juni 2015

Deltagere: Præster der har deltaget i 1. del har fortrinsret

Sted: Foregår i København

Kort beskrivelse af kurset:

Islamfagligt, religionsteologisk og pastoralfagligt kursus med fokus på det lokale møde med muslimer og islam.

Kursets formål og indhold:

Det danske samfund er i stigende grad flerreligiøst. Mange sogne rummer i dag større eller mindre muslimske grupperinger og miljøer. Hvordan påvirker det sognekirkens rolle? Hvordan bygger man meningsfulde relationer til lokale muslimer, så både kirkens åbenhed og integritet bevares? Hvilken indvirkning har det på præstens og kirkens selvforståelse at forholde sig aktivt til denne opgave?

Kurset arbejder i vekselvirkningen mellem praksis og refleksion. Kursisterne klædes fagligt på til at kunne forstå og møde muslimer og til at kunne reflektere religionsteologisk over dette møde. Endvidere arbejder kurset med brobygningen mellem kirkens klassiske kerneydelser og det dialogiske arbejde. Gennem pastoralteologiske og projektfaglige overvejelser klædes deltagerne på til at gennemføre en lytterunde blandt lokale muslimer og til at gennemføre et pilotprojekt, som afdækker fremtidige samarbejdsmuligheder i sognet.

Kurset strækker sig over et år og består af tre moduler, som foregår i hhv. Løgumkloster, København og Aarhus med besøg hos søsterkirker i udlandet. Deltagerne forventes ikke på forhånd at have erfaring med islam eller kontakt til lokale muslimer. Derimod er det obligatorisk at ville indgå i det mellemliggende projektforsløb hjemme i eget sogn.

Af programmet:

Uddrag: Professor i missionsvidenskab/World Christianity and Interreligious Studies Kajsa Ahlstrand: 1. Skandinavisk religionsteologi i en kirkelig sammenhæng ~ 2. Teologisk refleksion på baggrund af erfaring ~ Besøg hos centrale kirkelige og muslimske aktører på Vesterbro og Nørrebro ~ Drøftelse og besøg hos Dialogforum: Hverdagslivet som muslim i Danmark ~ Provst Annette B. Bennedsgaard: Hvordan kan sognet engageres i en længerevarende dialog? ~ Ekskursion og drøftelse i Islamic Center-moskeen i Malmø: Svensk, demokratisk og muslim ~ Præst i Svenska Kyrkan Ann Aldén: Mission og dialog når kristendom er en minoritet ~ Drøftelse og besøg hos stormoskeen på Rovsinggade: Om islamisk organisering og om at være bærer af det officielle islam-billede.

KURSUS 60/15

Opfølgingskursus i ledelse

9. september - 11. september 2015

Ved: *Lektor, ph.d. Povl Götke; Konsulent, cand.mag, MBA Kirsten Moesgaard*

Ansøgningsfrist: 9. juni 2015

Pris: NB! Det gælder også for præster 5.180 kr.

Deltagere: Præster, kirkelige medarbejdere og andre interesserede, f.eks fra de kirkelige organisationer

Kursets formål og indhold:

Kurset handler om intern kommunikation, selvledelse og planlægning af arbejdet. Deltagere, som har været med på forårets grundkursus i ledelse har fortrinsret, men det er også åbent for andre i det omfang, der er plads. Vær opmærksom på at der er brugerbetaling for alle, også præster.

Af programmet:

Skuespiller og ekstern lektor i kommunikation Casper Koch: Intern kommunikation ~ Erhvervspsykolog Mette Rønn: Selvledelse og planlægning ~ Povl Götke: Kan man lede tro? Teologiske refleksioner ~ Kirsten Moesgaard: projektledelse.

KURSUS 60a/15

Gudstjeneste i tiden

14. september - 16. september 2015

Ved: *Lektor Anita Hansen Engdahl; Lektor, ph.d. Povl Götke***Ansøgningsfrist:** 14. august 2015**Pris:** NB: gælder også for præster 3.000 kr.**Deltagere:** Præster, organister og andre interessede**Sted:** Emmaus galleri og kursuscenter**Kort beskrivelse af kurset:**

– liturgisk fornyelse på et luthersk grundlag.

Hermed indbyder vi til den årlige, tværfaglige liturgiske konference 14.- 16. september 2015 på Emmaus galleri og kursuscenter i Haslev syd for København. Ideen er at samle mennesker med forskellige perspektiver, interesser, erfaringer og tanker, og som brænder for dansk gudstjenesteliv. Konferencen er tilrettelagt som en forhåbentlig stimulerende blanding af gudstjenester, diskussioner, foredrag, workshops og musik.

Kursets formål og indhold:

Til at kvalificere vores drøftelser får vi i år inspiration fra Inge Marstal, professor emeritus i musikpædagogik og hørelære ved Det Kgl. Danske Musikkonservatorium. Marstal er forfatter til en lang række lærebøger, redaktør af sangbøger for både børn og voksne samt kursus- og foredragsholder. Inge Marstal har i særlig grad beskæftiget sig med musikkens indflydelse på og betydning for børns udvikling og har bl.a. været en af de drivende kræfter i udviklingen af babysalmesang, ligesom hun har udarbejdet læreplaner i hørelære for Folkekirken Ungdomskor og Danmarks Radios korskole. For tiden er hun som formand for Tænketank for musikundervisning engageret i vilkårene for musikundervisning i folkeskolen samt uddannelsen af musyklærere. I de senere år har hun været involveret i folkekirken musikalske liv, bl.a. som medredaktør af Min første salmebog, som bidrager til den nyligt udkomne Salmesang – grundbog i hymnologi, foredragsholder i forbindelse med projekt Lyd i Bibelen og senest som medredaktør i Nye salmer og sange.

Af programmet:

Benedicte Præstholm Hammer: Åbningsgudstjeneste ~ Paneldebat: Hvad er en god gudstjeneste? ~ Sognepræst Jørgen Demant: Kriterier for liturgibeskrivelse og -evaluering ~ Musikpædagog, prof.em. Inge Marstal: Sangens kraft og betydning for individ og fællesskab historisk og aktuelt ~ Sognepræst og formand for 2017-præsidiets Niels Henrik Arendt: Hvad er et luthersk gudstjenestesyn? ~ Lektor Anita Hansen Engdahl og organist Peter Arendt: Sang, læsning og bøn ~ Post.doc., ph.d. Jette Bendixen Rønkilde: Gudstjenesten som et lille himmerige. Det lutherske reflekteret i en grundtvigsk prisme ~ Organist, mag.art, dr.eccl.mus. Peter Weincke: Liturgisk fornyelse og det lutherske mellem Augsburg 1530 og Haslev 2015.

KURSUS 63/15

Den johannæiske tradition i lyset af Frederik Helvegs teologi

14. september - 18. september 2015

Ved: *Lektor Benny Grey Schuster; Sognepræst Søren Jensen*

Ansøgningsfrist: 15. juni 2015

Deltagere: Præster

Kort beskrivelse af kurset:

En præsentation af den johannæiske tradition i teologiens historie med grundtvigianeren Frederik Helveg (1816-1901) som midtpunkt.

Kursets formål og indhold:

Set under ét udfolder de johannæiske skrifter i Det nye Testamente en teologi, der har reflekteret over inkarnationens konsekvenser, altså det som de betingelser, man kan kalde de grundkristelige, indebærer. I teologiens historie danner denne form for tænkning sin egen tradition med Polykarp og Irenæus som de første i rækken. I det 19. århundredes danske teologihistorie bliver Grundtvig med sin teologiske vending i 1810 en af de fremmeste repræsentanter for den johannæiske tradition. Ganske vist udmøntes det ikke i en færdig udarbejdet teologi, men lever til gengæld i hans salmer og prædikener.

Den af Grundtvigs tilhængere, der mest udtalt tog den teologiske tråd op efter ham og – yderst selvstændigt – udarbejdede en teologi indenfor rammerne af den johannæiske tradition, var Frederik Helveg. Hans liv og hans omfattende forfatterskab – både omfattende med hensyn til omfang og bredde – er det kursets formål at præsentere i et stadigt samspil med spørgsmålet om, hvad det johannæiske er, og i hvor høj grad det er aktuelt. At der ikke alene er tale om en tradition, man af historiske årsager kan interessere sig for, men at traditionen lever i bedste velgående, er Jørgen I. Jensen og Erik A. Nielsen hver på deres måde eksempler på, og begge vil medvirke på kurset.

Kurset vil veksle mellem forelæsninger, tekstlæsninger (Helveg), tekstgennemgange og diskussioner.

Af programmet:

Sognepræst Søren Jensen: 1. Hvad er det johannæiske? ~ 2. Frederik Helvegs liv og værk ~ 3. Helveg og Kierkegaard eller var Kierkegaard johannæisk teolog? ~ Valgmenighedspræst, ph.d. Kim Arne Pedersen: Grundtvig som johannæisk teolog ~ Forfatter og teolog Jørgen I. Jensen: 1.-2. Johanneskristendommen. Fra Frederik Helvegs teologihistorie ned i dybe spor i kristendommens åndshistorie (fra Clemens af Alexandria til Grundtvig og Northrop Frye) ~ Professor Erik A. Nielsen: Er kristendommen et sprog og hvem taler det?

KURSUS 65/15

Kirken på landet

28. september - 2. oktober 2015

Ved: *Lektor Benny Grey Schuster; Sognepræst Birgitte Rosager Møldrup*

Ansøgningsfrist: 29. juni 2015

Deltagere: Præster

Kort beskrivelse af kurset:

Formålet er at ruste præster til at være en drivkraft i en omstilling af kirken på landet i en forandret virkelighed.

Kursets formål og indhold:

Omtrent en tredjedel af alle præster i folkekirken er præster på landet, derfor udbydes der nu et ugekursus om kirken på landet. Er kirken på landet da noget særligt i forhold til et bysogn? Det burde den måske være i større grad!

En kirke har altid en berettigelse – også kirken på landet; men hvis den skal være relevant i sin fremtidige tilstedeværelse i de tyndt befolkede områder, så må den omstille sig. Det kræver en viden om kulturen og demografien – ja, hvordan de faktiske forhold er på landet lige nu. Ugekurset vil gerne både gå i dybden og give et overblik: Hvordan er forholdene på landet? Og hvad kan det betyde for, hvordan vi er kirke netop dér? Hvad siger ”græsrodderne”? Afspejler der sig nogle tendenser for landområderne i moderne litteratur? Kan man dele landsogne op i nogle typer? Og har velfærdsstaten vænnet os fra menighedstanken?

Ugekurset er blevet til i samarbejde mellem FUV og arbejdsgruppen ”Kirken på Landet”, der har arrangeret to konferencer og igangsat en større undersøgelse under Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer, som også vil blive præsenteret i kurset. Kurset er tænkt som det første i en række af kurser med særligt fokus på muligheder og besværligheder ved at være præst, menighed og sogn på landet. På dette første kursus fokuseres delvis på de overordnede, nationale spørgsmål, efterfølgende vil specifikke emner blive taget op.

Af programmet:

Prof.em., dr.theol. Viggo Mortensen: Udkanten eksisterer! ~ Ekstern lektor Lise Lyck, CBS: Udkantsdanmark og sammenhængskraft ~ Provst Benedikte B. Pedersen: Hvor ligger opgaven i dag – praktiske bemærkning til embedet på landet ~ Lektor Erik Svendsen, RUC: Hjemstavn i litteratur, film og medier i tiden omkring årtusindskiftet ~ Lektor og centerleder Michael Böss, AU: Centrum og periferi – kirkens plads i lokalsamfundet.

Desuden indgår to temadage viet til hvert sit forskningsprojekt under bl.a. FUV:

I: "Kan vi leve op til forventningerne? – Forventninger til kirken på landet": 1. Ph.d. Kirsten D. Felter, Land og by projekt, KU: "Hvad forventer folket af kirken?" – indsigter fra et projekt med komparativt sigte på land og by ~ 2. Ph.d.stip. Karen Marie Sø Leth-Nissen, Center for Kirkeforskning, KU: "Dåb eller ej" – indsigter fra et projekt med undersøgelser blandt yngre forældre, der har sagt ja eller nej til barnedåben ~ 3. Lektor, theol.dr.h.c. Hans Raun Iversen: Kristendommen mellem kirken, præsten, lokalkulturen og eksistensen.

II: Kirken på landet: "Kender du typen?" – landsogne som typer og hvad det betyder for deres omstilling til fremtiden: 1. Sociolog Steen Marquard Rasmussen: Landsognene er forskellige, men hvordan? – resultater fra registerdata og surveys om kirken på landet ~ 2. Videnskabelig medarbejder, ph.d. Marie H. Thomsen: Samarbejde er en landlig nødvendighed, eller er det? – resultater fra kvalitative interviews med repræsentanter fra verdslige foreninger ~ 3. Workshop.

KURSUS 66/15

Sorggruppeledelse

28. september - 2. oktober 2015

Ved: *Provst Lilian Høegh Tyrsted; Lektor, ph.d. Povl Götke*

Ansøgningsfrist: 29. juni 2015

Pris: For andre end præster 5.560 kr.

Deltagere: Præster og andre ledere af sorggrupper

Kursets formål og indhold:

Kurset henvender sig til præster og andre kirkeligt ansatte, som allerede har eller som ønsker at etablere en sorggruppe. I løbet af ugen skal vi beskæftige os med teoretiske perspektiver og grundlagsproblematikker angående sorgstøttende arbejde, målgruppespecifikation og med konkrete eksempler på sorggruppeetablering.

Af programmet:

Christian Juul Busch: Sorggrupper i Danmark: Statusopdatering. Præsentation af en undersøgelse ~ Sognepræst Trine Gjørtz og sognepræst Lone Klok: Præsentation af model 1 og 2 for sorggruppeledelse ~ Familieterapeut, dr.theol. Tore-Kristian Lang, Norge: Sammensætning af sorggrupper og gruppedynamik ~ Sognepræst Susanne Steensgaard og sognepræst Lise Trap: Præsentation af model 3 og 4 for sorggruppeledelse ~ NN: Hvad er sorg? ~ NN: Målgruppedifferentiering: køn, alder og tab ~ Præst ved Sigtuna-stiftelsen Lars Björklund, Sverige: 1. Sorg og tro ~ 2. Tavshed og nærvær som sorgens sprog ~ Sygehuspræst Pia Sundbøll: Supervision og reflekterende team ~ Lilian Tyrsted: Målsætningsarbejde i forbindelse med sorggruppeledelse ~ Povl Götke: Sorg og folkekirken: hvad har vi af ressourcer?

KURSUS 70/15

De europæiske reformationer

5. oktober - 9. oktober 2015

Ved: *Professor emeritus Brian Patrick McGuire; Sognepræst Niels Henrik Arendt***Ansøgningsfrist:** 6. juli 2015**Pris:** For andre end præster 4.420 kr.**Deltagere:** Præster og andre interesserede**Kort beskrivelse af kurset:**

Hvad var og er reformation? Reformationen i bestemt form dækker nemt over, at reformation er en stadig og uafsluttelig proces. Kurset vil grave dette frem både historisk og nutidigt.

Kursets formål og indhold:

Hensigten med kurset er at vise kontinuitet og forandring i den kristne kirkes udvikling igennem middelalderen og moderne tid, med fokus på begrebet "reformatio". Den nyeste Luther-forskning viser Luther som mere forankret i middelalderkirken, end vi almindeligvis forestiller os. Gennem beskæftigelse med middelalderens reformationer sættes reformationen ind i en større sammenhæng, uden at bruddet i begyndelsen af 1500-tallet tilsløres. Dermed bliver reformationshistorien også en demonstration af et kirkeligt grundvilkår: den er efter sit væsen både uden for tiden og i den grad i den.

Kurset vil veksle mellem forelæsninger og fælles gennemgang af centrale tekster til forståelse af, hvad der skiller og forener de store kristne konfessioner.

Af programmet:

Brian P. McGuire og Niels Henrik Arendt: Reformationen og reformationerne – sammenhæng og brud ~ Arendt: Brud og kontinuitet som et vilkår for at være kirke ~ McGuire: 1. Middelalderens reformationer ~ 2. Confessio Augustana som økumenisk bekendelse ~ 3. Europa i 1500-tallet og den katolske reformation ~ Dr. phil. Peter Ryom: Kontinuitet og brud i udformningen af den lutherske gudstjeneste med særligt henblik på musikken ~ Sognepræst Jesper Fich, St. Mariæ kirke, Frederiksberg: En katolsk præst ser på den lutherske reformation ~ Lektor, ph.d. Christian Troelsgaard, Saxo-Instituttet: Den lutherske hymneskat og den middelalderlige baggrund.

Der vil endvidere blive indlagt tid til gruppearbejde og gennemgang af tekster: a) kilderne til koncilet i Konstanz 1414-18, b) kilderne til rigsdagen i Augsburg 1530 og c) kilder til vor tid (Andet Vatikanerkoncil, Fælleserklæringen om retfærdiggørelsen m.fl.).

KURSUS 71/15

Forsoningslæren og konfirmationsforberedelsen

5. oktober - 9. oktober 2015

Ved: Leder af Folkekirken's Konfirmandcenter Finn Andsbjerg Larsen; Lektor, ph.d. Leise Christensen**Ansøgningsfrist:** 6. juli 2015**Pris:** For andre end præster 4.420 kr.**Deltagere:** Præster og andre kirkelige undervisere**Kursets formål og indhold:**

Det kan undertiden vise sig rigtigt bøvlet at forklare og demonstrere forsoningslære for konfirmander på en givende og forståelig måde. Imidlertid er det et vigtigt anliggende for teologi, kirke og konfirmationsforberedelse, et emne, som helst ikke skal forsømmes. Dette kursus vil forsøge at belyse emnet forsoning fra forskellige vinkler, teologisk såvel som samfundsmæssigt, teoretisk såvel som praktisk. Kurset er sådan opbygget, at vi om formiddagen får et bidrag fra den nutidige diskussion vedr. forsoning – teologisk, juridisk, politisk og konflikthåndteringsmæssigt – mens vi om eftermiddagen og aftenen arbejder teoretisk, praktisk og religionspædagogisk med konfirmandrettede aktiviteter, der relaterer sig til begrebet forsoning. Vi vil herunder også arbejde med begrebet klasserumsledelse.

Af programmet:

Rektor, ph.d. Hans Vium Mikkelsen: Forsoningslære – historisk og nutidigt tænkt ~ Fhv. ombudsmand, cand.jur. Hans Gammeltoft-Hansen: Forsoning som samfundsmæssigt anliggende. Hvordan forstår juraen begrebet forsoning? ~ Global koordinator, Uffe Gjerding, Folkekirken's Nødhjælp: Forsoning set i et globalt og politisk perspektiv ~ Sognepræst Jesper Stange: Konflikthåndtering og -mægling – også set i en konfirmationsforberedelsessammenhæng ~ Leise Christensen: Hvordan er det med forsoningstanken i Gammel Testamente? Er forsoningen noget, Jahve først opdagede, da han selv blev far? ~ Finn Andsbjerg Larsen og Leise Christensen arbejder pædagogisk med forsoningstanken med særlig tanke på konfirmanderne hver eftermiddag ~ Film med forsoning som omdrejningspunkt.

Stiftskurser 2015

Introduktion til ADHD og en pædagogisk tilgang inspireret af - De Utrolige år

7. oktober - 6. november 2015

Ved: *Psykolog Lene Straarup; Psykolog Barbara Palmer*

Deltagere: Præster og andre kirkeligt ansatte

Kort beskrivelse af kurset:

Flere og flere børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelser inkluderes i den almindelige skoleundervisning. Dette betyder, at disse børn og unge også inkluderes i konfirmationsforberedelsen og minikonfirmandundervisningen i folkekirkeligt regi. Denne kursusdag handler om, hvordan denne inklusion kan ske på en god og konstruktiv måde for alle implicerede.

Kursets formål og indhold:

1. ADHD: Diagnose, prævalens, ætiologi, neurologi, forløb og behandling. Introduktion til tænkningen bag de evidensbaserede pædagogiske principper, beskrevet som "Pyramiden"
2. Basale proaktive og positive temaer i det konkrete møde med konfirmander: Relationer, nærvær, ros og belønninger
3. Præsentation af flere strategier til at støtte de børn, som har svært ved at holde sig i ro og fastholde deres opmærksomhed på undervisningen. Hovedoverskriften er struktur.

Undervisningsform: Oplæg, gruppearbejde, oplæg, praktiske øvelser, rollespil og fælles drøftelser.

Anvendelse af de mange redskaber og strategier i cases.

Kurserne afholdes som dagskurser (kl. 9.00 – 15.30) og foregår i stifterne ud fra flg. plan:

- 7. oktober Aalborg stift
- 22. oktober Ribe og Haderslev stift
- 23. oktober Odense stift
- 4. november Roskilde og Lolland-Falster stift
- 5. november Helsingør og Københavns stift
- 6. november Viborg og Aarhus stift

Indbydelse og program med oplysninger om tid og sted udsendes til præster, sognemedhjælpere og andre gennem stifterne.

KURSUS 72/15

Niklas Luhmann og sjælesorgen

19. oktober - 23. oktober 2015

Ved: Lektor, ph.d. Povl Götke**Ansøgningsfrist:** 6. juli 2015**Deltagere:** Præster**Kursets formål og indhold:**

Den tyske sociolog og systemteoretiker Niklas Luhmann (1927-1998) er nok de sidste 20 års mest indflydelsesrige tænker. Hans teorier har enorm betydning ikke bare inden for den samfundsvidenskabelige forskning, men også i mere praksisorienterede discipliner som ledelse og pædagogik. På kurset vil vi tage Luhmann under kritisk-konstruktiv behandling og bl.a. se på, om der er elementer og erkendelser i Luhmanns tænkning, som vi kan bruge i en praktisk-teologisk sammenhæng, herunder sjælesorgen.

Af programmet:

Povl Götke: 1. Niklas Luhmanns grundlæggende teoridannelse I – system, omverden og kompleksitet ~ 2. Niklas Luhmanns grundlæggende teoridannelse II - medier, koder og differentiering ~ 3. Fra Løgumkloster til Esbjerg Kunstmuseum ~ 4. Før søndagen – homiletiske overvejelser i systemteoretisk perspektiv ~ 5. Drøftelser om systemteoriens ”omfangslogiske status” i en praktisk teologisk sammenhæng mellem Luther, Løgstrup og Luhmann ~ Lektor Camilla Sløk, Copenhagen Business School: Niklas Luhmann og det moderne blik på religion – nødvendighed og frihed. ”Hvor er du, Gud?” og ”Hvorfor mig?” er grundlæggende spørgsmål, som ifølge Luhmann bl.a. besvares med begreber som ”forsyn”, ”prædestination” og ”styrelse” ~ 2. Med Luhmann kan man påpege en spænding mellem religionens, dvs. den lutherske kristendom, og modernitetens opfattelse af forholdet mellem nødvendighed og frihed, som stadig kan ses som en konstruktiv spænding, også i sjælesorgssammenhæng ~ Sognepræst og sygehuspræst Karsten Thomsen: Systemisk sjælesorg ~ Museet Holmen: Esben Hanefelt Hansen. ”BLÅ. Fortælling, illustration og fortolkning” ~ Lektor Hans Raun Iversen, Københavns Universitet: Præsten, kirken, lokalsamfundet og eksistensen ~ Konsulent Sejr Meldgaard: 1. Om-sorg. Hvordan kan vi med respekt for, at sorgen både har en individuel og en relationel dimension folde sorgen ud for herigennem at kunne få inspiration i fælleskabet til bearbejdningen af den individuelt oplevede sorg? ~ 2. Om sorg. Personlige præferencer i en kompleks verden, hvor der er mange ”sprog”, også med hensyn til sorg.

KURSUS 75/15

Menighedsudvikling, 1

26. oktober - 30. oktober 2015

Næste kurser:

11. januar - 13. januar 2016

30. maj - 31. maj 2016

Ved: *Lektor Anita Hansen Engdahl*

Ansøgningsfrist: 6. juli 2015

Deltagere: Præster

Kort beskrivelse af kurset:

Menighedsudvikling er i stigende grad kommet på den folkekirkelige dagsorden. Hvordan kan vi kvalificere dette arbejde?

Kursets formål og indhold:

Folkekirken legitimerer sig på mange måder over for sine medlemmer og ikke mindst ved et utal af nye menigheds- og udtryksformer. Primært er menighedsudvikling dog hverken et spørgsmål om flere kirkegængere eller et tættere fællesskab i søndagshøjmesse, men handler derimod væsentligere om andre spørgsmål. Hvordan ønsker den lokale menighed at være menighed, prioritere sine ressourcer og arbejde med kvalitet i sine udtryksformer, så disse findes meningsfulde for både den gudstjenestesøgende del af menigheden og de medlemmer som på anden måde er en del af kirkens liv og vækst.

Af programmet:

Domprovst Poul Henning Bartholin: Menighedsudvikling og folkekirkelig legitimering ~ Ph.d. Kirsten Donskov Felter, Land og By Projekt, KU: Hvad forventer folket af kirken? ~ Kyrkoherde Björn Gusmark: 1. Menighedsudvikling i Sverige anno 2015 ~ 2. Menighedsudvikling som nødvendighed og mulighed ~ NN: Menighedsudvikling i Norge anno 2015 ~ Anita Hansen Engdahl: 1. Gemeinschaft og Gesellschaft ~ 2. Kulturarv og menighedsidentitet ~ 3. Statistik og samarbejde - alternative sogneprofiler. Oplæg og gruppearbejde.

KURSUS 76/15

Tidlig kristen billedannelse

26. oktober - 30. oktober 2015

Ved: *Ph.d. Gertrud Yde Iversen; sognepræst Sandra Kastfelt***Ansøgningsfrist:** 6. juli 2015**Deltagere:** Præster**Kort beskrivelse af kurset:**

Alle ved, at den aller tidligste kristendom var uden billeder – eller har vi bare ledt de forkerte steder og stillet de forkerte spørgsmål?

Kursets formål og indhold:

Kurset går tilbage til de første århundreders billedudtryk og bag om den kirkekunst, der udvikler sig i kølvandet på den konstantinske vending. Vi har ellers lært, at de første kristne skrev og skrev, men ikke udviklede nogen billedverden i de allerførste århundreder. Det gjorde de så altså alligevel, hvis man kigger ordentlig efter. Der åbner sig en billedverden af kunsthåndværk og gravudsmykninger med synkretistisk mangfoldighed og geografisk bredde fra Rom til Mellemøsten og Nordafrika – en billedverden som overraskende kan ligne vores moderne søgen efter identitet.

Af programmet:

Sandra Kastfelt: 1. Glimt af paradys – den tidlige kristne billedverden ~ 2. Kristusbilleder i 300 tallet ~ Sognepræst, ph.d. Rasmus Nøjgaard: Patristikerne og den tidlige kristne billedannelse, bl.a. Clemens af Alexandria ~ Kunsthistoriker Jens Fleischer: Ord og billede i før-konstantinsk kristendom ~ Film: Tunesiske mosaikker. Et virtuelt besøg på Bardomuseet ved Gertrud Yde Iversen ~ Professor MSO Rubina Raja, Klassisk Arkæologi, AU: Den antikke storby som kulturel og religiøs smeltedigel. Dura Europos som eksempel ~ Gennemgang af tekstkompendie ved kursuslederne ~ Teamleder Stine Birk Kristensen, Klassisk Arkæologi, AU: Synkretisme i den romerske gravkunst ~ Tekstilarkæolog, magister Anne Hedeager Kragh: Kristne motiver i koptiske tekstiler ~ Gertrud Yde Iversen: Her kan en kejser ride ind. Santa Sabina kirkens dør i Rom.

KURSUS 77/15

Voksenundervisning

2. november - 6. november 2015

Ved: Lektor, ph.d. Leise Christensen**Ansøgningsfrist:** 17. august 2015**Pris:** For andre end præster 4.440 kr.**Deltagere:** Præster og andre kirkelige undervisere**Kursets formål og indhold:**

Mange præster og kirker oplever i disse år en øget tilgang af voksne, der ønsker at blive døbt; som ønsker at (gen)etablere en relation til folkekirken, eller som søger viden om kristendommen og troen. Dette kursus er tænkt som en inspiration til at gå i gang med det spændende og givende voksenkateketiske arbejde, som venter forude i rigtig mange sogne. Måske er man allerede i gang, men søger nye vinkler på det kirkelige voksenundervisningsprogram? På kurset er der lagt vægt på både teori og praksis, og deltagerne kommer til at prøve mange forskellige kateketiske tiltag, så man kan beslutte sig for, hvad der egner sig bedst til de hjemlige forhold.

Af programmet:

Sognepræst og master i voksenpædagogik Anette Melbye Madsen: Voksenpædagogik – hvordan undervise voksne? ~ Sognepræst Anne Birgitte Reiter: Voksenkatekumenatet – hvad er det, og hvordan griber man det an? Herunder voksenkonfirmationer. Med workshop ~ Sognepræst Bent Andreasen: Teologi for voksne – model fra Haderslev Stift ~ Akademileder Birgitte Stoklund Larsen: Troslaboratorium – hvordan man kan skabe samtaler om troen ~ Sognepræst Anna Helleberg Kluge og Leise Christensen: 1. At tage livtag med troen. Introduktion til det voksenpædagogiske materiale Livtag. Med workshop ~ 2. Forskellige bud på dåbsoplæringsforløb for voksne, hvor der kun er en enkelt dåbskandidat.

KURSUS 79/15

De gudstjenstlige GT tekster

2. november - 6. november 2015

Ved: Lektor, ph.d. Søren Holst**Ansøgningsfrist:** 17. august 2015**Deltagere:** Præster**Kort beskrivelse af kurset:**

Kan (bør?) man prædike over de faste læsninger fra GT? Hvordan gøre det – og hvorfor?

Kursets formål og indhold:

For 23 år siden blev gammeltestamentlige læsninger en fast del af gudstjenesten. Bølgerne havde gået højt i årene forud: Skulle GT komme til orde ”på sine egne betingelser”? Eller tværtimod ”på gudstjenestens betingelser” ... hvad det så vil sige? Og havde tekster fra en ikke-kristen religion overhovedet noget at bestille i en sammenhæng, hvor evangeliet skal forkyndes?

Da først de var indført, blev der ret stille om GT-læsningerne. Nogle bruger dem ikke. Flere læser dem, men har en vag fornemmelse af, at det ikke er helt klart, hvad de bidrager med. Og mange har sikkert på fornemmelsen, at man kunne få mere ud af dem. Det kan man forhåbentlig, når denne uge er gået:

Programmet vil veksle mellem drøftelse af de principielle spørgsmål om GTs indhold og evangeliske gyldighed, værkstedsarbejde med teksterne til udvalgte søndage, og tid til selvstændig læsning.

Af programmet:

Sognepræst Jan Asmussen: Prædiken over GT tekster – hvorfor og hvordan? ~ Søren Holst: 1. ”Hvad har pagtens ark at sige? Her er nådens rette rige”: GT i den kristne kirke (eksegetisk om trinitatstekster) ~ 2. Udvalgt folk, frugtbarhed eller verdensorden: Hvad handler GT egentlig om? (eksegetisk om adventstekster) ~ 3. Gammeltestamentlig teologi: Religionshistorien indbagt i evangeliet? (eksegetisk om tekster fra fasten) ~ 4. ”Min Gud, min Gud” (eksegetisk om teksterne til påsken) ~ Provst.em. Holger Villadsen: Hvorfor læser vi det vi gør, i kirken? ~ Post.doc., ph.d. Frederik Poulsen, Afd. for Bibelsk Eksegese, KU: GT i alterbogen og i den aktuelle folkekirkelige praksis ~ Cand.phil. i litteraturvidenskab Jesper Skau: William Blakes gammeltestamentlige visioner: Når en digter tager metaforer bogstaveligt.

Der vil desuden hver eftermiddag være afsat tid til studier og homiletisk værkstedsarbejde.

KURSUS 67a/15

Studiedag for præster indenfor psykiatrien

3. november 2015

Ansøgningsfrist: 3. oktober 2015

Deltagere: Præster indenfor psykiatrien

Sted: Odense Universitetshospital, lokale 54 v. kirkesalen

Kursets formål og indhold:

Musikterapi er en videnskabeligt funderet behandlingsform, der igennem mere end 20 år har været anvendt på psykiatriske afdelinger og i socialpsykiatrien i Danmark.

I musikterapeutisk behandling opnås den perfekte mulighed, for at bruge musikkens enestående egenskaber som terapeutisk middel, til at behandle og udvikle mennesker. Musikterapi bygger på musikkens evne til at skabe kontakt og kommunikation.

Praksis, teori og forskning viser at musikterapi blandt andet kan:

Skabe orden og struktur i kaotiske tanker og følelser.

Hjælpe til bedre selvregulering af følelser, tanker og handlinger.

Være med til at gøre nonverbale oplevelser verbale – få sat ord på det, der ellers er svært at tale om.

Løse op for spændinger i kroppen.

Forbedre søvn.

Afhjælpe mareridt, fx efter traumatiserende oplevelser.

Oplægget vil indeholde følgende:

Generel introduktion til musikterapi.

En musikalsk og illustreret gennemgang af musikterapi som behandlingsform i psykiatrisk regi.

Case eksempler på hvordan musikterapi udøves og hvad det gør ved patienten.

Eksempler på hvordan musik kan bruges alment med patienter tilknyttet psykiatrien.

Af programmet:

Sognepræst Cecilia Lotko Pontoppidan: Fællesguidet læsning eller tilbage til kakkellovnskrogen. - "Når litteraturen lægger sig tilrette i et menneske og åbner vejen for samtaler om det at være i verden." ~ Cand.mag. i musikterapi Nana Hostrup Mørch: "Hvor ord svigter, taler musikken". (H.C. Andersen)

KURSUS 80/15

Grundkursus i sjælesorg for sognepræster XVI, 1

9. november - 13. november 2015

Næste kurser:

9. maj - 11. maj 2016

14. november - 16. november 2016

15. maj - 19. maj 2017

Ved: *Lektor og sognepræst Mikkel Wold*

Ansøgningsfrist: 17. august 2015

Deltagere: Præster

Kort beskrivelse af kurset:

Kurset er det første af fire ugekurser. Sammen med sammenlagt ti supervisionsgange fordelt lokalt rundt i landet udgør de fire ugekurser i Løgumkloster FUVs grundkursus i sjælesorg.

Medvirkende bl.a.: Sygehuspræst Tove Gade, sognepræst Marianne Bach, sognepræst em. Hanne Pahuus: Workshop om sjælesorg, psykolog Lars Sørensen: Når skam fører til sjælemord, sygehuspræst Ruth Østergaard Poulsen: Skyld og skam i sjælesorgen. Lektor Mikkel Wold: Introduktion til sjælesorgen. Sjælesorgen som teologisk disciplin. Oversigt over forskellige tilgange til sjælesorg.

KURSUS 81/15

Arven fra Irenæus og Tertullian: To spor i den vestlige kirke

9. november - 13. november 2015

Ved: *Pastor Johannes Værgø; Rektor, ph.d. Hans Vium Mikkelsen*

Ansøgningsfrist: 17. august 2015

Deltagere: Præster

Kort beskrivelse af kurset:

Kurset vil med udgangspunkt i Irenæus og Tertullian vurdere og diskutere to afgørende spor i den kristne tradition for udlægning af forholdet mellem gudsbillede og menneskesyn. Kurset vil tydeliggøre, hvordan denne arv stadig har afgørende betydning for en nutidig udlægning.

Kursets formål og indhold:

De oldkirkelige fædre udgør en dogmatisk og teologisk kapital som enten ofte bliver overset, eller bliver læst på rent historiske præmisser. Beskæftigelse med de oldkirkelige forfatters problemstillinger kan give os blik for traditionshistoriens betydning, og være en hjælp i bestræbelsen på at forbinde tradition og samtid – uden dermed at plædere for at vi kan gå bagom moderniteten til en før-kritisk kristendom. På dette kursus vil vi i særlig grad efterspore arven fra den græksprogrede Irenæus med hans skabelsteologiske varetagelse af den apostolske tradition og den juridisk tænkende latiner Tertullian, som blev afgørende for skabelsen af den vestlige kirkes begrebsprog. Hovedpunkter vil være Irenæus og Tertullians betydning for kristendommens syn på forholdet mellem skabelse og synd, kristendom og menneskesyn – og hvordan deres forskellige anliggender føres videre gennem bl.a. Augustin, Luther og Grundtvig, der hver på deres måde har fået afgørende indflydelse på, hvordan den spændingsfyldte arv nåede frem til os.

Af programmet:

Johannes Værgø: 1. De store linjer i arven fra oldkirken ~ 2. Opstandelsestro i oldkirken ~ 3. Oldkirkens spor belyst i nutidig teologi ~ Hans Vium Mikkelsen: Om forholdet mellem dogmatik og kristendom i lyset af oldkirkens stridigheder ~ Professor (mso), ph.d. Anders Christian Jacobsen, Arts Aarhus: Opgøret med gnostikerne ~ Sognepræst og ph.d. Jesper Hyldal: Augustin - helt eller skurk ~ Lektor Hans Jørgen Frederiksen, Arts Aarhus: Oldkirkens stridigheder afspejlet i kunsten ~ Professor, teol.dr. Asger Højlund, Menighedsfakultetet Aarhus: Luthers brug af Augustin – vores brug af Luther.

KURSUS 82/15

Hører de, hvad du siger. Levende kommunikation i gudstjenesten

9. november - 13. november 2015

Ved: *Lektor Ulla Morre Bidstrup; Journalist og kommunikationsrådgiver Kim Fogh*

Ansøgningsfrist: 17. august 2015

Deltagere: Præster

Kort beskrivelse af kurset:

Et tværfagligt kursus med vægt på kontekst, praksis, refleksion og (selv)agttagelse af den personlige kommunikation i gudstjenesten.

Kursets formål og indhold:

Kurset har til formål at øge bevidstheden hos deltagerne om, hvilke virkemidler de hver især kan gøre brug af i deres kommunikation i gudstjenesten mhp. nærvær, tydelighed og gennemslagskraft.

Præstens vilkår for kommunikation er altid påvirket af den øvrige kommunikation, der foregår i samfundet. Derfor vil to af ugens oplæg tage temperaturen på aktuelle kommunikationstrends i henholdsvis nyhedsformidling og ledelsespræsentationer (v. Kim Fogh) for at overveje den kirkelige kommunikation i med- og modspil til disse.

Der vil i løbet af ugen desuden være tre teologiske oplæg om den specifikke pastorale kommunikationssituation omkring henholdsvis liturgi, søndagsprædikenen og kirkelige handlinger (v. Ulla Morre Bidstrup)

Et afgørende læringsrum vil være deltageres praktiske øvelser, som dagligt optages og drøftes. Det vil foregå i både Løgumkloster Kirke og Kapitelsalen. Der vil blive lagt vægt på introduktionen og brugen af feed-back som et kollegialt redskab. I arbejdet med tekster og øvelser vil der blive taget udgangspunkt i de efterfølgende ugers prædikentekster.

Om underviserne:

Kim Fogh, journalist, master i læreprocesser og certificeret coach, har i en årrække fungeret i chef-stillinger ved DR og før det som reporter og vært ved TV2. Arbejder i dag som kommunikationsrådgiver for erhvervsledere.

Ulla Morre Bidstrup, ph.d., uddannelses- og afdelingsleder v. FUV, præst, mangeårig underviser i kasualier og liturgik. Udgiver af flere bøger om kasualier, homiletik m.m.

KURSUS 86/15

Kasualier

23. november - 27. november 2015

Ved: *Lektor, ph.d. Leise Christensen*

Ansøgningsfrist: 24. august 2015

Deltagere: Indbudt gruppe

Kort beskrivelse af kurset:

Deltaljeret program udsendes til deltagerne.

KURSUS 02/16

Gudstjenesteliv - kursus for præster og organister

4. januar - 8. januar 2016

Ved: *Lektor, ph.d. Benedicte Hammer Præstholt; Organist Søren Andresen; Sognepræst Tine Årup Illum*

Ansøgningsfrist: 4. oktober 2015

Pris: For andre end præster 5.680 kr.

Deltagere: Præster og organister

KURSUS 03/16

Religionsteologi - fleksibel master

4. januar - 15. januar 2016

Ved: *Lektor, ph.d. Peter Lodberg; Postdoc, ph.d. Jakob Egeris Thorsen*

Ansøgningsfrist: 4. oktober 2015

Deltagere: Deltager i Religionsteologi - fleksibel master ved AU

KURSUS 04/16

Reformations stiftsudvalgene

8. januar - 9. januar 2016

Ved: *Sognepræst Niels Henrik Arendt*

Ansøgningsfrist: 8. december 2015

Deltagere: Indbudt gruppe

Kort beskrivelse af kurset:

Program udsendes direkte til deltagerne.

KURSUS 05/16

Luther som praktisk teolog

11. januar - 15. januar 2016

Ved: *Sognepræst Niels Henrik Arendt; Lektor, ph.d. Povl Götke*

Ansøgningsfrist: 11. oktober 2015

Deltagere: Præster

KURSUS 07/16

Lukasevangeliet

18. januar - 22. januar 2016

Ved: *Lektor Benny Grey Schuster; Forskningslektor Stefan Nordgaard Svendsen*

Ansøgningsfrist: 18. november 2015

Deltagere: Præster

KURSUS 08/16

Grundkursus i sorggruppeledelse

25. januar - 29. januar 2016

Ved: *Lektor i sjælesorg NN*

Ansøgningsfrist: 25. oktober 2015

Pris: For andre end præster 5.680 kr.

Deltagere: Præster og andre ledere af sorggrupper

KURSUS 09/16

Åndelig dannelse - formatio spiritualis

25. januar - 29. januar 2016

Ved: *Pastor og konsulent Peter Ruge*

Ansøgningsfrist: 26. oktober 2015

Deltagere: Præster

KURSUS 10/16

Thomas Mann

1. februar - 5. februar 2016

Ved: *Ekstern lektor Morten Dyssel Mortensen; Professor, dr.phil. Per Øhrgaard*

Ansøgningsfrist: 2. november 2015

Deltagere: Præster

KURSUS 11/16

Folkekirkens lokale møde med muslimer og Islam, 3

1. februar - 5. februar 2016

Ved: *Netværkskonsulent Jarl Ørskov Christensen*

Ansøgningsfrist: 1. november 2015

Deltagere: Præster der har deltaget i 1. og 2. del har fortrinsret

Sted: Foregår i Aarhus

KURSUS 17/16

Frihed som tema i konfirmandundervisningen

7. marts - 11. marts 2016

Ved: *Leder af Folkekirkens Konfirmandcenter Finn Andsbjerg Larsen; Sognepræst Lars Nymark Heilesen*

Ansøgningsfrist: 7. december 2015

Pris: For andre end præster 4.520 kr.

Deltagere: Præster og andre kirkeligt ansatte

KURSUS 20/16

Dansk-tysk præstestævne

11. marts - 12. marts 2016

Ved: *Fhv. rektor Eberhard Harbsmeier; Leder af Christian Jensen Kolleg, pastor Friedemann Magaard*

Ansøgningsfrist: 11. januar 2016

Deltagere: Præster fra Haderslev og Ribe stifter samt præster i Sydslesvig

KURSUS 22/16

Konference: Kirken på landet

30. marts - 1. april 2016

Ved: *Lektor Benny Grey Schuster*

Ansøgningsfrist: 1. marts 2016

Deltagere: Indbudt gruppe

KURSUS 23/16

Grunduddannelse i undervisning af udviklingshæmmede og opmærksomhedsforstyrrede, 1

4. april - 8. april 2016

Næste kurser:

10. oktober - 14. oktober 2016

3. april - 7. april 2017

2. oktober - 6. oktober 2017

Ved: *Lektor, ph.d. Leise Christensen*

Ansøgningsfrist: 4. januar 2016

Pris: For andre end præster 4.540 kr.

Deltagere: Præster og andre kirkelige medarbejdere

KURSUS 24/16

Embedsteologi

4. april - 8. april 2016

Ved: *Sognepræst Jørgen Demant; Lektor og sognepræst Mikkel Wold*

Ansøgningsfrist: 4. januar 2016

Deltagere: Præster

KURSUS 25/16

Dostojevskij

11. april - 15. april 2016

Ved: *Professor George Pattison*

Ansøgningsfrist: 11. januar 2016

Deltagere: Præster

KURSUS 26/16

Grundkursus i sjælesorg for institutionspræster XII, 1

11. april - 15. april 2016

Næste kurser:

10. oktober - 12. oktober 2016

8. maj - 10. maj 2017

2. oktober - 6. oktober 2017

Ved: *Lektor i sjælesorg NN*

Ansøgningsfrist: 11. januar 2016

Deltagere: Institutionspræster

KURSUS 27/16

Kreativ prædikenforberedelse

11. april - 20. april 2016

Ved: *Lektor Benny Grey Schuster; Lektor NN*

Ansøgningsfrist: 11. januar 2016

Deltagere: Præster

KURSUS 29/16

Præster i sundhedsvæsenet

2. maj - 4. maj 2016

Ved: *Hospitalspræst Christian Juul Busch*

Ansøgningsfrist: 2. februar 2016

Deltagere: Præster i sundhedsvæsenet

KURSUS 31/16

Hjertets teologi

9. maj - 13. maj 2016

Ved: *Lektor Benny Grey Schuster; Sognepræst Martin Herbst*

Ansøgningsfrist: 9. februar 2016

Deltagere: Præster

KURSUS 32/16

Krimien og teologien

9. maj - 13. maj 2016

Ved: *Lektor, ph.d. Leise Christensen*

Ansøgningsfrist: 9. februar 2016

Pris: For andre end præster 4.660 kr.

Deltagere: Præster og andre kirkeligt ansatte

KURSUS 35/16

Særgudstjenester i kirke- og kalenderår. Hvorfor og hvordan

23. maj - 27. maj 2016

Ved: *Lektor, ph.d. Benedicte Hammer Præstholt*

Ansøgningsfrist: 23. februar 2016

Deltagere: Præster og organister

KURSUS 36/16

Ny kirkekunst - Fyn og Sjælland

23. maj - 27. maj 2016

Ved: *Lektor Benny Grey Schuster; Sognepræst og galleriejer Søren Nielsen*

Ansøgningsfrist: 23. februar 2016

Deltagere: Præster

KURSUS 41/16

Nordisk vejlederkonference

7. juni - 10. juni 2016

Ved: *Lektor i sjælesorg NN*

Ansøgningsfrist: 7. april 2016

Deltagere: Indbudt gruppe

Sted: Foregår ikke i Løgumkloster